

УДК 372.881.111.1-057.875:005.336.2

РОЗВИТОК АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Ільїна О.М.

Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

Автором визначено мультимедіа-технології як застосування відео- аудіо- та графічного матеріалу, репрезентованого студентам за допомогою технічних засобів навчання. Показано, що найбільш поширеним та успішним методом є використання презентацій з фахових тем, підготовлених студентами чи викладачем. Автором класифіковано презентації на вступні, проміжні та заключні, розроблено ряд завдань до презентацій (продуктивних, репродуктивних), визначено принципи організації презентаційної роботи в групах. Автор відзначає цілком позитивний ефект застосування презентацій на розвиток комунікативної компетентності студентів іноземною мовою за фахом, що підтвердили результати експерименту, проведеного автором. Стаття містить практичні рекомендації по запровадженню мультимедіа-методів навчання з метою покращення рівня комунікативної компетентності студентів-економістів.

Ключові слова: студенти-економісти, комунікативна компетентність, мультимедіа, презентація, методика навчання у ВНЗ.

Постановка проблеми. Одним із провідних освітніх завдань, які постають перед системою вищої освіти України, є розвиток професійних умінь та навичок будь-якого фахівця, які виражені в опануванні ним професійних компетенцій, результатом чого є набуття комунікативної компетентності фахівця, зокрема іноземної. З урахуванням європейського курсу нашої держави, формування англомовної комунікативної компетентності фахівця є важливим завданням вивчення дисциплін «Іноземна мова» та «Іноземна мова за професійним спрямуванням» (English for professional purposes), хоча у ВНЗ України студенти вивчають і інші мови: німецьку, французьку, італійську. Необхідність удосконалення існуючої методики викладання іноземної мови з урахуванням розвитку комунікативної компетентності студентів шляхом використання новітніх технологій обумовила вибір теми нашого дослідження: Розвиток комунікативної компетентності студентів-економістів шляхом застосування мультимедійних засобів навчання.

Автором було поставлено наступні **цілі:** проаналізувати та визначити поняття фахової комунікативної компетентності (зокрема іншомовної), визначити об'єм поняття «мультимедійні засоби викладання», визначити основні методичні засади застосування мультимедіа на заняттях з професійно спрямованої іноземної(англійської) мови, сформулювати основні недоліки та переваги впровадження методу, провести експеримент із визначення якості навчання студентів фахової іноземної мови відповідно до розвитку у них іншомовної комунікативної компетентності із застосуванням мультимедіа засобів та без них.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблему використання мультимедіа при навчанні іноземної мови вивчали І. Болтак [1], Л. Бойко [2], Н. Карташова [5] та інші. К. Моруга, Л. Лимар та Т. Ільїна [7] широко досліджували загальні методи активізації пізнавальної діяльності студентів при вивченні фахової іноземної, зокрема із використанням мультимедіа. О. Палка [9], М. Тукало [11], О. Ярова [12] досліджували використання мультимедіа засобів для розвитку

комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей, О. Карпова – при навчанні економістів [4]. Т. Корж додатково досліджувала роботу з фаховими економічними текстами із застосуванням мультимедіа [6], М. Метьюліна – роботу з діловим економічним письмом [8], тощо. Проте, аналіз літературних джерел показав недостатність інформації щодо практичного застосування, методичних рекомендацій із урахуванням переваг та недоліків мультимедіа при навчанні студентів-економістів(та інших студентів нефілологічних спеціальностей) іноземній мові професійного спрямування.

Виклад основного матеріалу. Комунікативну компетентність автором визначено як сукупність знань, вмінь та навичок та здатність застосовувати та власне застосування їх на практиці студентом при спілкуванні іноземною, зокрема – професійною іноземною мовою, при спілкуванні з викладачами, колегами, тощо. Автор вважає, що в цілому комунікативну компетентність можливо розглядати як знання, вміння та навички читання, письма, говоріння та аудіювання, зокрема професійно спрямованих текстів іноземною мовою, з урахуванням стилістичних, культурних та професійних особливостей. Автором прирівнено розвиток комунікативної компетентності при навчанні у ВНЗ до отримання студентом високих оцінок з предмету як способу оцінювання компетентності викладачем та незалежним тестуванням.

Мультимедійні засоби навчання можливо визначити як застосування комп'ютерних технологій, що поєднують відтворення звуку, зображення та текст, що включають як зберігання аудіо- та відео-інформації на носіях, так і їх відтворення на комп'ютері, ноутбучі, DVD програвачі, проектори [7]. Найбільш поширеним видом використання мультимедіа при вивченні англійської мови є створення мультимедіа презентацій, застосованих на занятті [9]. Автором, спираючись на власний досвід, визначено наступні шляхи використання методу мультимедіа – презентацій на заняттях: створення мультимедіа-презентацій власноруч викладачем, їх пред'явлення студентам, із виконанням подальших завдань (усна

вказівка, письмові завдання на роздатковому матеріалі, завдання пред'явлені на мультимедіа); індивідуальна робота студента – створення презентації визначеної теми під кураторством викладача, із подальшим виконанням завдань на закріплення вивченого матеріалу; групова робота у межах проектної методики роботи, створення спільної презентації із визначеної тематики, розпрацювання студентами завдань.

Згідно власного педагогічного досвіду, автором визначено, що створені мультимедіа презентації можуть бути: теоретичними та узагальнювати досвід та теоретичний матеріал із визначеної теми, включати відео- та аудіо-фрагменти із зазначеної теми; аналітичними, тобто містити статистичний аналіз визначеного економічного явища, становлячи власну роботу того, хто презентує інформацію; практичними, тобто містити результати практичного дослідження чи експерименту, проведеного тим, хто презентує інформацію.

Всі мультимедіа презентації, застосовані на заняттях з іноземної мови у ВНЗ, можливо класифікувати на: вступні, які готує викладач, що надають загальний обсяг інформації для студентів; проміжні, які може готувати як викладач, так і студенти, для обміну інформацією та досвідом; підсумкові, які може готувати викладач чи студенти у межах методу проекту, конференції, семінару. Проведений аналіз літератури та власний досвід дозволив автору визначити основні принципи використання мультимедіа-презентацій на заняттях з англійської для економістів: принцип якості наданого матеріалу: текстова частина повинна бути змістовною, не містити помилки, малюнки та схеми повинні бути чіткими та зрозумілими; принцип посильності: презентаційний матеріал за своїм рівнем складності повинен бути доступним для студентів (наприклад, презентація на рівні Advanced може бути незрозуміла першокурсникам); принцип системності: презентаційний матеріал повинен бути викладений послідовно та системно, за логічною лінією. Викладач має враховувати особливості аудиторії при підготовці чи організації підготовки презентацій студентами. Використання мультимедіа особливо актуальне при вивченні професійно спрямованої англійської мови студентами-економістами, адже робота зі світовими економічними джерелами: літературою, аналітикою даних, сприяє актуальності рівня знань студентів. Тут використання мультимедіа можливо групувати на наступні напрямки: презентація студентами та викладачем теоретичного матеріалу у вигляді презентацій, слайдів, фрагментів аудіо-інтерв'ю, чи відео-лекцій з кожного практичного економічного явища англійською, інтерв'ю з відомими світовими економістами, документальні фільми на економічну тематику (фільм про Велику Депресію та її економічні причини), з подальшою роботою студентів з презентованим уривком (завдання, обговорення, опис). Завдання можуть бути більш творчими, як-то: продивитись уривок та написати фінансовий звіт, проаналізувати причини, знайти шляхи вирішення проблеми. У випадку, коли студенти індивідуально чи у групі готують презентаційний матеріал, можливі наступні типи завдань: робота з роздатковим матеріалом (готує той, хто робив презентацію), питання та дискусія

по запропонованому матеріалу, заперечення побаченого з аргументацією, є варіант «ланцюжкових презентацій», коли студенти опрацювають запропонований матеріал і до наступного заняття створюють свій, подібний. Використання мультимедіа можливе при навчанні студентів-економістів будь-яких тем, як лексичних, так і граматичних. Викладання граматики із використанням мультимедіа є більш сучасним, так як звичайна дошка відживає свої роки, і її застосування не є таким зручним, як застосування мультимедіа (коли можна повернути будь-який слайд, сфотографувати його чи переслати його студентам). Використання мультимедіа при вивченні таких тем як Macroeconomics, Microeconomics, Accounting, Negotiations тощо.

Основними перевагами використання мультимедіа-засобів є: доступність та легкість у використанні; можливість коригувати швидкість та навантаження при навчанні (зупинити слайд, тощо); наочність та активізація пізнавальної діяльності студентів; безпосередня участь студентів у створенні мультимедіа та роботі з ними; опрацювання автентичних фахових джерел; сучасність навчання та підготовка студентів до роботи з сучасним обладнанням; можливість автоматизованої обробки отриманих даних. Основними недоліками мультимедіа засобів є: неготовність викладачів старого покоління працювати із сучасними ТЗН, як психологічна, так і когнітивно-операційна (невміння працювати із комп'ютером); переважання мультимедіа навчання із пред'явленням матеріалу над іншими видами діяльності студентів на занятті: монологічному та діалогічному говорінні, письмі, тощо; несерйозне ставлення студентів до навчання та їх психологічна неготовність, несприйняття навчання; недостатня організація навчання із мультимедіа, непродуманість завдань, розподілу ролей студентів, тощо.

Організація та результати дослідження. Автором протягом її власної викладацької роботи було проведено експеримент із використанням мультимедіа засобів. Для цього було відібрано 6 груп, в яких вона працювала, студентів 1 та 2 курсів, загальною чисельністю 58 чоловік. В даних групах було проведено початковий зріз знань, тест з читання, письма та аудіювання, та отримано наступні результати: 8% отримали оцінку «відмінно», 41% отримав оцінку «добре», 48% отримали оцінку «задовільно», 3% не склали тест на задовільну оцінку. З даних 6 груп 1 групи було рандомно обрано як контрольну, в якій викладання іноземної мови проходило без застосування мультимедіа, коли в інших 5 групах викладач застосовував мультимедіа-презентації, які по чергово готував він та студенти під його керівництвом, протягом 1 семестру 2017-2018 н. р. Наприкінці викладачем було проведено загальний підсумковий тест з контролю вищезазначених вмінь, який показав наступне: оцінку «відмінно» отримали вже 12%, оцінку «добре» – 49%, оцінку «задовільно» – 38%, 1% студентів не було атестовано у зв'язку з академічною відпусткою, $P \leq 0,05$, отримані дані є статистично достовірними. Тобто, загальний рівень успішності студентів збільшився внаслідок навчання з мультимедіа технологіями. Розглянемо дані тестування біль-

ше детально. Так, загальний рівень успішності у мультимедіа – групах був наступним: 10,5% від загальної вибірки отримали оцінку «відмінно», 54,4% отримали оцінку «добре» та 45% – «незадовільно». У контрольній групі 6% отримали оцінку «відмінно», 44% – «добре», 49% – «задовільно» та 1% не було атестовано, що вказує на позитивну динаміку у експериментальній групі у порівнянні із контрольною.

Висновки та подальші перспективи дослідження. Автором визначено мультимедіа-технології як застосування відео- аудіо- та графічного матеріалу, репрезентованого студентам за допомогою технічних засобів навчання. Показано, що найбільш поширеним та успішним методом є використання презентацій з фахових тем, підготовлених студентами чи викладачем. Автором

було класифіковано презентації на вступні, проміжні та заключні, розроблено ряд завдань до презентацій (продуктивних, репродуктивних), визначено принципи організації презентаційної роботи в групах. Автором відзначено цілком позитивний ефект застосування презентацій на розвиток комунікативної компетентності студентів іноземною мовою за фахом, що підтвердили результати експерименту, проведеного автором. Вважаємо перспективним організацію дослідження ефективності запровадження мультимедійного навчання на різних курсах, проведення аналізу та визначення оптимального віку студентів, при роботі з якими будуть досягнуті найвищі результати при застосуванні мультимедіа засобів навчання у відношенні до покращення їх комунікативної іншомовної компетентності.

Список літератури:

1. Болтак І. С. Мультимедійні засоби навчання на уроках англійської мови. [Електронний ресурс] / І. С. Болтак // Режим доступу: <https://dorobok.edu.vn.ua/article/view/1434>.
2. Бойко Н. І. Організація самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій: автореф. дис. ... наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / Бойко Н. І. – К., 2008. – 20 с.
3. Денисова Ж. А. Мультимедійная презентация языкового материала как методический прием [Текст] / Ж. А. Денисова, М. К. Денисов // Иностранные языки в школе – 2008. – № 3. – С. 20-27.
4. Карпова О. О. Мультимедійні засоби навчання іноземної мови майбутніх економістів / О. О. Карпова // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки: [зб. наук. статей] / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 111. – С. 52-58.
5. Карташова Л. А. Інформаційно-комунікаційні технології як складова системи навчання [Електронний ресурс] / Л. А. Карташова, Т. М. Мозолюк // Педагогічний дискурс: зб. наук. праць / Гол. ред. І. М. Шоробура. – Хмельницький: ХГПА, 2010. – Вип. 7. – Режим доступу http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/reddysk/2010_7/mozoliuk.pdf.
6. Корж Т. М. Навчання студентів вищих технічних навчальних закладів анування англійських професійно орієнтованих текстів: дис. ... наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / Т. М. Корж. – Севастополь, 2008. – 19 с.
7. Моруга К. О. Активізація пізнавальної діяльності студентів при вивченні іноземних мов у немовному вищому навчальному закладі [Текст] / К. О. Моруга, О. М. Ільїна, Л. В. Лимар // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки: [зб. наук. статей] / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 95. – С. 154-159.
8. Метьолкіна М. М. Формування англомовної компетентності у фаховому писемному спілкуванні майбутніх логістів: дис. – спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання іноземних мов: германські мови» / М. М. Метьолкіна. – Одеса, 2009. – 18 с.
9. Палка О. Мультимедійні засоби навчання в іншомовній підготовці майбутнього фахівця / О. Палка // Педагогіка і психологія професійної освіти: науково-метод. журнал. – 2011. – № 5. – С. 42-48.
10. Слобожанина Е. А. Мультимедійные презентации как средство освоения учениками информационно-коммуникативной компетенции. [Електронний ресурс] / Е. А. Слобожанина // Режим доступу: <http://www.wecomm.ru/structure/?idstructure=441>.
11. Тукало М. Д. Мультимедійні системи навчання як новий методологічний засіб інтерактивного навчання [Текст] / М. Д. Тукало // Збірник наукових праць Академії педагогічних наук України. – К., 2006. – С. 14-16.
12. Ярова О. Б. Мультимедійні засоби навчання в системі методичної підготовки вчителів англійської мови. [Текст] / О. Б. Ярова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир, 2008. – № 40. – С. 110-113.

Ильина О.Н.

Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

РАЗВИТИЕ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ-ЭКОНОМИСТОВ ПУТЕМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ СПОСОБОВ ОБУЧЕНИЯ

Аннотация

В статье определено понятие «мультимедиа-технологии» как использование аудио-, видео- и графического материала, презентованного студентам с помощью технических средств обучения. В статье показано, что наиболее распространенным и успешным методом является использование презентаций по профессиональным темам на иностранном языке, подготовленных студентами или преподавателем. Автором были классифицированы презентации на вступительные, промежуточные и заключительные, был разработан ряд заданий к презентациям (продуктивных и репродуктивных), определены принципы организации презентационной работы в группах. Автором показано полностью позитивный эффект использования презентаций для развития коммуникативной компетентности студентов по специальности на иностранном языке, что было подтверждено результатами эксперимента, проведенного автором. Статья содержит практические рекомендации по внедрению мультимедиа-методов обучения с целью улучшения уровня коммуникативной компетентности студентов-экономистов.

Ключевые слова: студенты-экономисты, коммуникативная компетентность, мультимедиа, презентация, методика обучения в ВУЗ.

Шурина О.М.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ENGLISH COMMUNICATIVE COMPETENCE DEVELOPMENT IN STUDENTS-ECONOMISTS BY MULTIMEDIA LEARNING

Summary

The author defines multimedia-learning as presentation of video-, audio- and graphic material to the students by technical facilities. The author shows that the most widespread and successful method is introducing presentations on professional themes, prepared by the students or a teacher. The author has classified presentations into the initial, current and concluding ones, describing a set of tasks accompanying the presentations. The author has defines basic principles of presentations to be used in groups. The author has noted absolutely positive effect of presentations onto the communicative competence development, which was confirmed by the experiment, the results offered in the article. The article comprises practice recommendations on implementation of the multimedia-presentations regarding improved communicative competence of economical students.

Keywords: economical students, communicative competence, multimedia, presentation, High School learning methods.